

Lausunto

28.04.2026

Asia: VN/2160/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kysymykset lausunnon antajille

Millaisia huomioita teillä on oppivelvollisuuslakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

-

Millaisia huomioita teillä on tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

-

Millaisia huomioita teillä on perusopetuslakiin, ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja lukiolakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

On sinällään kannatettavaa pyrkiä varmistamaan jokaiselle oppivelvolliselle opiskelupaikka ja siten tukea oppivelvollisuus uudistuksen tavoitteita, mutta esitetty lakimuutos herättää huolta aikuisten lukiokoulutuksen erityisluonteen ja sille asetetun lakisääteisen tehtävän näkökulmasta.

Aikuisten lukiokoulutus on ensisijaisesti suunnattu aikuisille. Voimassa olevan lukiolain 22 §:n 4 momentin mukaan alle 18-vuotias voidaan ottaa opiskelemaan aikuisten lukiokoulutukseen vain perustellusta syystä, joka liittyy hakijan terveydentilaan tai henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen. Mikäli oppivelvolliset asetetaan etusijalle myös aikuisten lukiokoulutuksessa, on vaarana, että osa koulutuksen varsinaisesta kohderyhmästä – eli yli 18-vuotiaista – rajautuu koulutuksen ulkopuolelle. Heillä on perustuslain 16 §:n 2 momentin mukainen oikeus yhdenvertaisiin mahdollisuuksiin saada muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään.

Vaikka aikuisten lukiokoulutuksessa on lähtökohtaisesti jatkuva haku, on oppivelvollisten opiskelijaksi otton ja opintojen aloituksen keskittäminen tiettyihin ajankohtiin osoittautunut opiskelijoiden edun mukaiseksi. Yhteinen aloituspäivä turvaa opintojen suunnitellun alkamisen, mahdollistaa ryhmäytymisen sekä varmistaa oppivelvollisuuslain mukaisen riittävän tuen ja ohjauksen heti ensimetreiltä lähtien. Mikäli oppivelvolliset on asetettava ensisijalle myös jatkuvassa

haussa, tämä hankaloittaa nuorten opiskelun aloittamisen prosessia ja integroitumista oppilaitosyhteisöön.

Pidämme välttämättömänä, että koulutuksen järjestäjällä säilyy jatkossakin oikeus ja velvollisuus arvioida, onko aikuisten oppimäärä sekä aikuislukion oppimisympäristö pedagogisesti ja opiskeluhuollollisesti oikea paikka kyseiselle alaikäiselle oppivelvolliselle. Ensisijaisuus ei saa johtaa siihen, että aikuislukioista muodostuu tosiasiallisia ”varasijoja” nuorten lukiokoulutukseen hakeville, mutta yhteishaun ulkopuolelle jääville, ilman lukiolain 22 §:n 4 momentin mukaista painavaa ja yksilöityä syytä.

Oppivelvolliset tarvitsevat oppivelvollisuuslain hengen mukaisesti enemmän tukea, ohjausta ja valvontaa kuin aikuisopiskelijat. Aikuisten lukiokoulutuksen rahoitus on kuitenkin merkittävästi alempi kuin nuorten lukiokoulutuksessa. Jos aikuislukioihin ohjataan ensisijaisuussäännöksen myötä entistä enemmän oppivelvollisia, on varmistettava, että rahoitus ja opiskeluhuollon resurssit vastaavat tätä kasvanutta vaatimustasoa.

Aikuislukioiden kohderyhmää ovat nykyisin enenevässä määrin nuoret aikuiset (18–25-vuotiaat), joilla ei ole toisen asteen tutkintoa. Mikäli hakuprosessi hidastuu tai paikat täyttyvät oppivelvollisista ensisijaisuusperiaatteen vuoksi, tämän haavoittuvassa asemassa olevan kohderyhmän pääsy koulutukseen vaikeutuu. Tämä on ristiriidassa esityksen tavoitteen kanssa, sillä se voi lisätä juuri niiden nuorten aikuisten syrjäytymistä, jotka yrittävät palata koulutuspolulle.

Lakimuutoksen toimeenpanossa on huolehdittava, etteivät aikuisten mahdollisuudet kouluttautua ja nostaa osaamistasoaan kavennu. Aikuislukioita ei tule kuormittaa tehtävällä, johon niiden rahoitusmalli ja tukirakenteet eivät ole tarkoitettu. Mikäli painopistettä muutetaan, on toteutus turvattava nuorten lukiokoulutusta vastaavalla rahoituksella ja selkeillä soveltamisohjeilla.

Sivén Miia
Mikkelin kaupungin liitelaitos Otavia

Turpeinen Riikka
Mikkelin kaupungin liitelaitos Otavia